

Současné nízkonástavkové včelaření v ČR

Ing. Květoslav Čermák, CSc.

Způsoby ošetřování včelstev v závislosti na úlovém systému rozlišujeme tradiční, v úlech s kompaktním plodištěm jehož součástí je úlové dno a nástavkové, v úlech plně rozběrných se zaměnitelnými úlovými tělesy – nástavky.

V tradičních úlech se často dosahují dobré výsledky, ale s vynaložením více práce, což ale většinou není pro zájmové včelaře s menším počtem včelstev důležité. Nástavkové včelaření umožňuje rychlé ošetření včelstev. Další předností nástavkového včelaření jsou větší možnosti přizpůsobit ošetřování různým podmínkám snůškovým, klimatickým a provozním, je tedy variabilnější.

Nízkonástavkové včelaření je chov včel v úlech s rámkou vysokými do 18 až 20 cm. U nás se v praxi rozšiřuje od 80. let. Jeho předností proti vysokým nástavkům je méně násilné rozšiřování prostoru pro plodování celými nástavky a menší hmotnost plných nástavků. Nevýhodou je hlavně více rámků v úlu.

Při použití jen nízkých nástavků je možných více postupů ošetřování včelstev. Popíšu jeden z nich, který se mi osvědčil a používám ho už téměř 20 let. Jde o metodiku ošetřování včelstev s jednou matkou. Dvoumatečné metody ani metody spojování pomocných oddělků za účelem využití jarních snůšek nepoužívám. Hlavní zásahy do včelstev jsou znázorněné na obrázku.

Nízké nástavky mohou být použity v kombinaci s vysokými nástavky, v tzv. systému Dadant. Plodiště je tu tvořeno vysokým nástavkem a medník je z nízkých nástavků. V některých podmínkách jde o výhodnou variantu nástavkového včelaření. Vysoký plást umožňuje včelstvu vytvořit větší plodové plochy v chladných jarních měsících a v sezóně celkově udržuje plodové těleso ve vysokém nástavku, takže nízké nástavky včely používají hlavně pro ukládání medu i při nepoužití mřížky. S provozním ověřením takové kombinace v provnání s čistě nízkonástavkovými včelstvy začínáme na pokusném včelíně VÚVČ v Zubří. Vysoké rámkou jsme zvolili o míře 42 x 36 cm. Od výsledků očekáváme že rozšíří naše poznatky o vhodnosti různých úlových systémů. Včelař má mít možnost podle svých podmínek a představ si zvolit pro svůj včelín jeden druh (výšku) nástavků nebo jejich kombinaci. Nízkonástavkové včelaření je jednou z více možností.

POPIS KE SCHÉMATU:

Na jaře stačí rychlá kontrola stavu včelstev - přítomnost řádně kladoucí matky, kontrola dostatku zásob, odhad síly včelstva (**A**). Pokud jsou včelstva zimována ve třech nástavcích, nepotřebují během jara mnoho naší péče. Jejich rozvoj závisí na průběhu počasí a nabídce hlavně pylové potravy v přírodě.

První větší zásah se záměnou pořadí nástavků se provede až když včelstvo obsedá 2 až 2,5 nástavku a má zaplodované oba horní nástavky (**B**) a přitom je alespoň podněcovací snůška. V některých oblastech je to už v dubnu např. v době květu ovocných stromů nebo na počátku snůšky z řepky, ale může to být až na začátku snůšky z akátu, v horské oblasti dokonce až na začátku hlavní snůšky v červnu, pokud před tím není významná snůška a je chladné jaro.

Tato první záměna pořadí nástavků (**C**) je obdobou nasazování medníku u tradičního způsobu včelaření, i když při tom nemusíme vždy přidávat další nástavek. Podstatou zásahu je, že zbytek zimních cukerných zásob se umístí dolů ke dnu, s tím i plod. Spodní nástavek s prázdnými plásty se dá nahoru jako prostor pro ukládání medu. Tím se jednak zabráni přimíchání cukerných zásob do medu, jednak cukerné zásoby dole slouží jako rezerva pro případ, že není snůška. Začíná-li dobrá snůška (cca 1 - 2 kg přínosy denně), může se přeskupení nástavků spojit s rozšířením o nový nástavek, zpravidla s mezistěny. Jeho přidání je možno vykonat později podle situace ve včelstvu i v přírodě.

Jakmile včelstvo daný prostor dobře ovládá, může se rozšířit o 5. nástavek (**D**) buď s hnědými soušemi - dá se nad nástavky s plodem (pro ukládání medu, obvykle 4. od dna) nebo s panenským dílem, příp. s mezistěny, potom se umístí mezi nástavky s plodem (jako 3. nebo 4.). Další ošetřování závisí na množství medu a průběhu snůšek. Plný nástavek (příp. nástavky) zvrchu se může odebrat a nahradit prázdným.

Po skončení poslední snůšky se vybere buď hned všechen med a včelstvo se zároveň zúží na zimní velikost (třeba tři nízké nástavky) anebo se odebere větší část medu a zúžení s úpravou na zimování se udělá dodatečně. V prvním případě je nutno po odebrání medu hned včelstvu zkrmit několik kg cukru. Zakrmení na zimu je možno začít i dokončit kdykoliv během měsíce srpna, pokud již není snůška. Díky dostatečnému prostoru je v úlu místo na uložení zásob i na řádné plodování pro odchov zimní generace včel. Krmení by mělo být hotovo do konce srpna, příp. do 10.9. (**E**).

